

ประเภทของภูมิปัญญาด้าน การจัดการ

ชื่อภูมิปัญญา การหาสายน้ำในการขุดบ่อน้ำ

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

การหาสายน้ำในการขุดบ่อน้ำนั้นเป็นการหาแหล่งน้ำว่าจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใด โดยวิธีตรวจตามคของน้ำโดยอาศัยอุปกรณ์พื้นบ้านพื้นเมือง

การหาสายน้ำนั้นจะมีการวางธรณีหรือไหว้แม่ธรณีในการจะขุดสายน้ำเสียก่อนโดยการเอาหมากกำ พลุใบ ขอสายน้ำจากแม่ธรณี โดยมีการไหว้แม่ธรณีดังนี้

กู่กุ่มแม่ธรณีเป็นเจ้าบัดนี้ผู้ข้าขอเป็งอาศัยแม่ธรณีเป็นเจ้าผู้ข้าจะขอขุดบ่อน้ำต้นที่ผู้ข้ามาขอจากแม่ธรณีเป็นเจ้าขอหื้อสายที่ผู้ข้าจะขุดบ่อน้ำต้นตรงนี้ขอหื้อมีน้ำมากที่สุดกู่กุ่มมา หลังจากไหว้แม่ธรณีแล้วก็ลงมือขุดหลุมลึกประมาณศอกหลังจากนั้นก็หาภาชนะหรือถ้วย ควบบนหลุมแล้วเอาใบตองกล้วยหรือใบบอนที่มีขนาดใหญ่มาปิดไว้ทิ้งไว้ประมาณหนึ่งคืน พอรุ่งเช้ามาก็ไปเปิดดูที่ถ้วยที่ควบไว้ถ้าหากว่ามีสายน้ำอยู่ตรงนั้นจะมีไอน้ำขึ้นตามบริเวณภาชนะหรือถ้วยที่ควบไว้จำนวนมาก ที่ตรงนั้นใช้ขุดบ่อน้ำได้มีน้ำกินตลอดเวลาหรือตลอดปี แต่ถ้าไม่มีหรือมีแต่ไม่พอใช้น้ำในภาชนะที่ควบไว้จะไม่ไอน้ำหรือถ้ามีก็จะน้อยมากเลย ที่ตรงนั้นแสดงว่าขุดบ่อน้ำได้ถ้าเกิดขุดไปก็จะบ่มีน้ำหรือมีแต่ใช้ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

หลังจากการตรวจสอบดูแน่นอนแล้วว่าบ่อน้ำมีน้ำมากแน่นอนหรือตรงบ่อน้ำแล้วก็ทำการลงมือขุดได้เลย สำหรับการไปถ้าหากว่าน้ำที่ขุดมีจำนวนมากแล้วก็ลองทิ้งไว้ประมาณ 1 คืนแล้วน้ำออกมาเพิ่มมาก็ทำการรื้อบ่อน้ำที่ขุดไว้แล้วทำการวางไม้จี่ไฟ โดยการเอาไม้หน้าขนาดหน้า 8" x 2" นิ้ว มาตีติดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมไปวางไว้พื้นก่อนแล้วค่อยเอาท่อลงไปแต่บางทีก็เอาก้อนอิฐก่อ เอาตามความชอบของแต่ละบุคคลดังนั้นการหาสายน้ำของบ่อน้ำต้นนั้นถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาปัญญาของชาวอำเภอเวียงสาของเราที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมสมควรจะมีการอนุรักษ์ให้เยาวชนรุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้และรับทราบสืบต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายจรัส ปันทะนันท์

บ้านเลขที่ 13/1 หมู่ 2 ตำบลนาเกลือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน